

ŠIAULIŲ PEDAGOGINIO INSTITUTO SAVAITRAŠTIS

PEDAGOGAS

1996 BIRŽELIO 20 D.

Nr. 17 - 18 (923-924)

Kaip tikrinamas Specialiosios pedagogikos fakulteto studentų mokslumas?

Laima SIRUTYTĖ,
Spec.pedagogikos fak. II k.
studentė

Specialioji pedagogika - mokslas, atsiskyręs nuo visos pedagogikos. Specialiųjų pedagogų nėra daug, bet jų vis labiau reikia. Visi sako, kad jie išsiskiria iš kitų mokytojų ar auklėtojų. Kuo? Tai klausimas, į kurį sunku atsakyti. Jie turi platesnį išsilavinimą, nes įgyja ne tik specialybės, bet ir tam tikrų medicinos pagrindų. Jie gali pa-

klausimas studentams bei keletui dėstytojų buvo toks: "Ar sunku mokytis Spec.pedagogikos fakultete?" Studentų atsakymai buvo vienodi - ne! Tačiau dėstytojų nuomone, nėra lengva. Tai argi šiame SPI fakultete studentams nėra ko mokytis? O gal jie paprasčiausiai moka mokytis? O gal jie turi geresnes galvas ant pečių nei "pradinukai", fizikai ar filologai? Čia galima paabejoti, nes stojamųjų balų analizė rodo, kad i-

kinėjimo bei improvizacijos meną jie įvaldę. Tačiau patvirtina ne tik dėstytojų užuominos, bet ir pačių studentų žodžiai bei veidų išraiškos, kurios buvo puikus bežodis atsakymas į klausimą.

Mūsų fakultetas turi savo specialistų, dėstančių tik būsimiems spec.pedagogams. Taigi, kaip šie "spec.dėstytojai" organizuoja savo dalyko egzaminus bei įskaitas, kokius žinių tikrinimo metodus jie taiko ir kaip jie pasitvirtina? Tai ir buvo pagrindinis mano norimas išsiaiškinti klausimas, juk jei spec.pedagogai išsiskiria iš kitų pedagogų, tai dėstytojai, mokantys šios specialybės, turėtų būti dar ypatingesni, sumanesni.

Pasirodė, kad nors patys dėstytojai dėsto metodine medžiaga, kaip padaryti pamokas idomesnes, sudominti mokinius jų dėstomąja disciplina, tačiau jų dalykų įskaitos bei egzaminai nepasižymi jokių išskirtinumu bei ypatingumu. Jie, kaip ir kiti dėstytojai, naudoja įvairiausių būdus: iiregzaminą raštu, iiregzaminą žodžiu, ir testą, ir anketa, ir atsiskaitinėjimą per semestrą.

Spec.pedagogikos fakulteto dėstytojai, dėstantys metodikas, prioritetą skiria egzaminui raštu - ypač testams, tačiau mokejimus, gautus per pratybas, tikrina žodiniu atsiskaitymu, retkarčiais nuodžiugindami

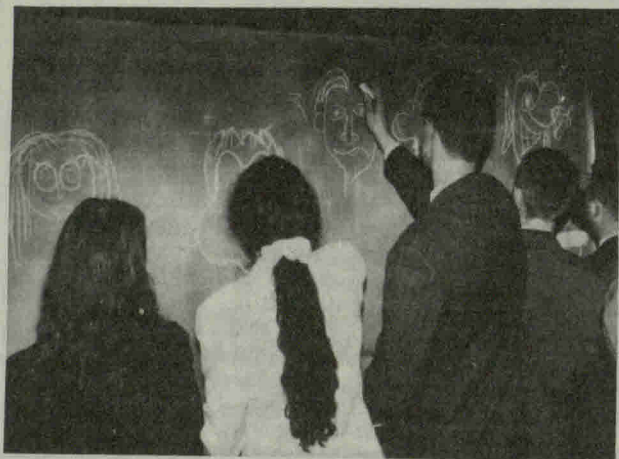
Nukelta į 2 p.

Senate

Birželio 12 d. įvyko paskutinis šiais mokslo metais Senato posėdis. Jame svarstyti šie klausimai: 1. Leidybinės veiklos efektyvumas; 2. Doc.V.Gudonioprašymo dėl tarpininkavimo suteikti profesoriaus vardą svarstymas; 3. Fakultetų dekanų rinkimų rezultatų tvirtinimas; 4. Dėstytojų konkursas; 5. Mokslo pedagoginio personalo reglamento pataisos; 6. 1996/97 m.m. Senato posėdžių plano tvirtinimas.

Posėdį pradėjęs Senato pirmininkas prof.J.Ambrukaitis pasiūlė iš pradžių svarstyti 3 klausimą, nes į posėdį buvo atvykę STV naujienų žurnalistai, kurie norėjo nufilmuoti naujųjų dekanų tvirtinimo momentus. Su fakultetų tarybose įvykusių dekanų rinkimų rezultatais supažindino studijų prorektorius doc.J.Pabrėža. Pedagogikos fakulteto dekanu vėl išrinktas doc.S.Tumėnas (visais balsais), Filologijos fakulteto dekanu vietoj ilgametės šio fakulteto dekanės doc.V.Šimkuvienės išrinkta doc.G.Kačiūškienė (11 - "už", 2 - "prieš"), Dailės fakulteto dekanu - doc.R.Garbačiauskas (iš 15 tarybos narių 14 balsavo "už"), Fizikos ir matematikos fakulteto dekanu - iki šiol laikinai ejęs šias pareigas doc.V.Stasiūnas (beje, šiame fakultete dekanus pretendavo ir doc.P.Alekna, bet balsavimą aiškia persvara laimėjo pirmasis), Spec.pedagogikos fakulteto dekanu išrinktas taip pat iki šiol laikinai ejęs šias pareigas doc.J.Pumputis (visais balsais). Senatas atviru balsavimu vieningai patvirtino šias kandidatūras dekanų postams užimti.

Nukelta į 2 p.

konsultuoti savo kolegas dėl jiems iškilusių klausimų, problemų. Jie yra kvalifikuotesni už kitus mokytojus, tai ir jų studijos turėtų skirtis nuo kitų specialybių studijų. Ar iš tikrųjų taip yra? Kaip mokosi specialieji pedagogai? Kaip tam tikri dalykai perteikiami jiems? Tai ir norėjau išsiaiškinti, įgirdama savo klausimais apie studijas šios specialybės studentams.

Pirmasis mano užduotas

Spec.pedagogikos fakultetą stoji toli gražu ne patys geriausi. Peršasi tik viena išvada - jie moka... laikyti egzaminus, studijuoti, neapkraudami savo galvų visais laužikais, komenskiais, dulnevais ir kitais į juos panašiais. O gal jų yra aukštasis bendrasis išsilavinimas? Gal ir taip (atsakymo išgirsti neteko, juk prisipažinti nepatogu, o girtis - nemandagu), bet išsisu-

Kaip tikrinamas Specialiosios pedagogikos fakulteto studentų mokslumas?

Atkelta iš 1 p.

studentus ir išvesdami pažymius iš kontrolinių pažymių, gautų per seminarus.

Mūsų fakultete vyrauja testas, kuris, studentų nuomone, yra pats patraukliausias egzaminavimo metodas. Jam užtenka medžiaga perskaityti (kai kurių studentų nuomone), nereikia daug galvoti ar kalti atmintinai. Nors kita dalis studentų sakė, kad reikia ir gerokai išsinagrinėti bei suvokti medžiagą, kad galėtum gerai parašyti tekstą. Bet kada didesnė tikimybė objektyviau įvertinti studentų mokslumą?

"Testas - tai geriausias būdas patikrinti žinias, nes studentas gauna klausimų iš viso kurso, o ir vertinimas objektyvesnis", - pareiškė savo nuomonę doc. I. Kaffemanienė. Kadangi dauguma dėstytojų jau senokai propaguoja egzaminavimo testu, darome išvadą, kad jie irgi tokios pat nuomonės, kuri, reikia pabrėžti, yra

priešinga studentų galvosenai.

Išklausinėjusi Spec. pedagogikos fakulteto studentus, sužinojau, kad daugumos šios fakulteto studentams dėstančių dėstytojų egzaminus propaguojamasėjimas "beveik nieko neskaičius", t.y. iš bendrojo išsilavinimo. Taip laikomos tik bendrosios disciplinos, kurių, dirbant pagal savo specialybę, neprireiks. O į specialybės dalykų egzaminus ir įskaitas reikalingi bent "pakaitukai", nors žiniomis apkraunamos dažnai tik kišenės, o ne galva. Paprieštaravau: "Juk ne visada įmanoma ir nusirašyti?" Bet atsakymas buvotiesus - galima! Pasirodo, yra dalykų, kur "mokyti neapsimoka" - juk gali nusirašyti! Netgi tie "mokslukai", kurių ir įskaitų lapelyje puikuojasi kažkada seniau buvę penketukai (dabar dešimtukai, devynetukai), netgi jie, viską ar bent beveik viską mokėdami, sažinei nuraminti nešasi "paruoštukus" - na ir kas, kad gali ir netekti pasinaudoti, neprireikti, bet jeigu prireiks arba atsiras gera proga pasitikrinti? Taigi studentai apsidraudžia iš visu

pusių kimšdami mokslus ne tik į galva, bet ir grūdami "paruoštukus" į rankoves, švarko kišenes, batus, penalus, kai kurie juos susikonspektuoja net ant savo kūno odos (turbūt todėl, kad popierius labai brangus). Išvada - mokslai jiems veržiasi pervisus galus (gerai, jeigu neprasiveržia tada, kada nereikia). Tai ar galima teigti, kad egzaminu ar įskaitu įvertinimai gali būti objektyvūs?

Bet apie tai sprendžia tik dėstytojai, nes studentui pažymys reikalingas stipendijai gauti, o praktinių įgūdžių prireiks tik pradėjus dirbti.

Belieka tik pripažinti, kad tie, kurie žino, jog jiems tų žinių reikės, semiasi mokslo, mėgina atkasti jo šaknis ir jų visai nedomina, kokia bus atsiskaitymo forma. Pasižiūrėkime į kitą egzaminavimo pusę. Kokių dalykų mokslumas išlieka ilgiausia, kokiems dėstytojams mes ilgai būname dėkingi? Baigę mūsų specialybę studentai

paminėjo doc. A. Ališauska, doc. L. Kaukėnaite, doc. O. Štiti- lienę, doc. V. Pobrein, kurių suteiktas mokslumas gelbėte gelbėjo iš ne vienos situacijos ir vis dar neišdilo iš atminties. Tai buvo paminėti dažniausiai prisimenami dėstytojai, tačiau negalima išbraukti nė vieno Spec. pedagogikos fakulteto dėstytojo, kurie savo darbu gerai išmano: mūsų studentai gali lenktyniauti su geografa, lituanistais, psichologais savo mokslumu ir vargu ar bus nugalėti! Ir nors iš studentų lūpų išsprūsta daug keiksmazodžių dėstytojų pusėn, tačiau savo specialybės dalykų jie yra tikrai išmokomi. Tad vargu ar ką lemia egzaminavimo forma, abejoju, ar dėl to, kad mūsų fakultete mėgstamiausias yra testas, spec. pedagogai yra geresni ar blogesni už kitus studentus. Skiriasi gal tik tuo, kad mes sugebame eiti į egzaminus, nelinkdami prie žemės dėl sunkios nuo mokslų galvos, gauti neblogus pažymius ir... mokėti ne mažiau, negu kiti.

O galutinė išvada peršasi tokia: nors mes rengiamės būti specialiaisiais (ypatingais) pedagogais, tačiau kaip studentai mes esame tokie pat, kaip ir kiti - nes nė vieno žmogaus neįmanoma objektyviai įvertinti nei testu, nei kontroliniais darbais, nei egzaminu - juk egzaminas - laimės dalykas!

A. Musneckio nuotr.

Senate

Atkelta iš 1 p.

Po to buvo svarstomas habil. m. dr. V. Gudonio prašymas kreiptis į VPU dėl profesoriaus vardo suteikimo. Jo mokslinę veiklą trumpai apibūdino mokslo prorektorius doc. D. Jurgaitis. Senatas atviru balsavimu sutiko tarpininkauti, kad habil. dr. V. Gudoniui būtų suteiktas profesoriaus vardas.

Leidybos efektyvumo klausimu pranešimą padarė Senato finansų ir ūkinės veiklos komisijos pirmininkas Br. Prėskienis. Jis pažymėjo, kad leidybos veikla ypač suaktyvėjo įsteigus Leidybos centrą, kuriam vadovauja doc

.S. Tumėnas. Daugiausia leidinių išleido Pedagogikos katedros mokslininkai, tuo tarpu Rusų kalbos ir Visuotinės literatūros katedrų mokslininkai neparengė nė vieno leidinio (!?). Br. Prėskienis pažymėjo, kad reikėtų atlikti sociologinius tyrimus ir nustatyti, kokios literatūros studentams labiausiai reikia. Taip pat pažymėta, kad kai kurie fakultetai Leidybos centrui pateikia netvarkingus rankraščius.

Leidybos centro direktorius doc. S. Tumėnas Senatą paminėjo apie jo vadovaujamo centro darbą, pateikė statistinius rezultatus. Diskusijose kalbėjo doc. P. Alekna, doc. D. Jurgaitis, doc. V. Šimkuvienė, prof. A. Gudavičius,

doc. V. Rimkus. Senatas priėmė rekomendacijas leidybos klausimu. Viena iš jų katedroms yra: "sudaryti 3 m. perspektyvinės leidybos planus. Juos rengiant atsižvelgti į kreditinius studijų planus, literatūros aktualiomis temomis stoka, studentų pageidavimus".

Daug diskusijų sukėlė mokslo pedagoginio personalo reglamento papildymas skirsniu apie privalomą konkurso dalyvių kalbos kultūros įskaitos laikymą. Vis dėlto nutarta papildyti šį reglamentą tokiu skirsniu: "Perrenkami ar peratestuojami dėstytojai (pedagogai) bei mokslo darbuotojai privalo gerai mokėti ir taisyklingai vartoti valstybinę kalbą ir lietuvišką savo specialybės terminiją; iki konkurso jie turi laikyti

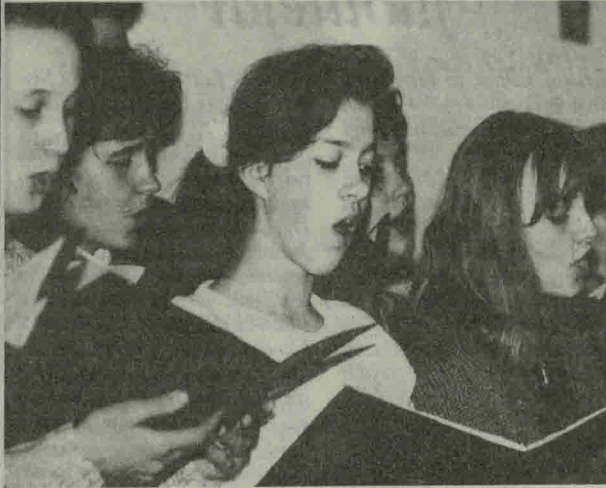
kalbos kultūros įskaitą. Perrenkamas dėstytojas bei mokslo darbuotojas šios įskaitos laikyti neprivalo likus 4 metams iki pensijos".

Po to Senatas Lietuvos k. katedros vedėju patvirtino habil. m. dr. K. Župerka, Dailės mokymo katedros asistentais E. Musneckienę ir R. Plungę, Muzikos ir muzikinio ugdymo katedros vyr. asistentėmis R. Gasiūniene ir V. Janavičiūtę. Taip pat Pedagogikos fakulteto prodekanais patvirtinti T. Tamošiūnas (stacionarinis skyrius) ir V. Buchcerytė (neakivaizdinis skyrius).

Posėdžio pabaigoje buvo patvirtintas 1996/97 mokslo metų Senato darbo planas.

"Pedagogo" inf.

Egzaminui pasibaigus Konkurencija - suaugusių vaikų žaidimas?

Reda ULYTĖ

Kaip ir žadėjome praėjusiame "Pedagogo" numeryje, tęsiame publikaciją apie valstybinį dirigavimo egzaminą. Jį laikė 56 studentai, iš jų 8 įvertinti aukščiausiu balu (10), o žemiausias pažymys (7) parašytas 7 studentams. Būta ir penketukų, bet kadangi šis egzaminas susidėjo iš trijų dalių (valstybinės pamokos, dirigavimo vaikų chorui ir suaugusiųjų chorui), tai bendras pažymys buvo geresnis. Pirmą kartą tokia egzamine buvo diriguojama kameriniam orkestrui bei pirmą kartą diriguojama buvo pasirinktas rečitalis (solinis koncertas - aut. past.), kurį atliko Aušra Armalytė.

"Nebuvo tokių studentų, kurių pasirinkta mokytojo specialybė keltų abejonų, - sakė komisijos narys, Muzikos ir muzikinio ugdymo katedros vedėjas prof. E. Balčytis. - Ramia sąžine išleidžiame juos į mokyklas, tai bus tikrai geri mokytojai. Apskritai paėmus, visais metais studentų dirigavimo lygis buvo neblogas. Net viešnia iš Klaipėdos universiteto pagyrė mūsų studentus per egzaminą rezultatų aptarimą, kad gerai pasirengę,

Vertinti stengtasi objektyviai. Buvo išklaustyti dirigavimo vadovai, 2 studentams komisija netgi pakėlė dviem balais įvertinimą aukščiau negu

siūlė destytojai. Galbūt ir galima būtų dėti tašką, bet studentų pareikštos kai kurios mintys paskatina rašyti toliau.

Daugeliui dirigavusiųjų šis egzaminas buvo lyg šventė, juos palaikė draugai, todėl gal ir tas juodas darbas prieš pat egzaminą, kada reikėjo repetuoti kiekvieną dieną, neatrodė toks baisus. O per egzaminą "atsisukti į salę, nusilenki komisijai, nusilenki draugams ir lyg pamiršti, kad čia dirigavimo valstybinis egzaminas" - sakė studentai. Buvo tokių absolventų, kurie šalia tų gražių akimirkų prisiminė ir juodą kasdienybę. Jų žodžiais tariant, palikdami Institutą, jie prisimins... chorvedžių konkurenciją. Anot jų, toks įspūdis susidarydavo, kad kiekvienas choro vadovas lyg norėtų aukščiau kilstelėti savo chorą, o kitą lyg sumenkinti. "Ir netgi rengiantis dirigavimo egzaminui, tai jautėsi. Kada reikėjo stoti prieš choras diriguoti, labai išryškėjo simpatijos ir antipatijos studentui dirigentui. Jeigu tu stipresnis, vadovas ir chorą ruošdavo daugiau, jeigu silpnesnis - mažiau. Netgi ir choras į tave žiūrėjo taip, kaip jų vadovas... Tarp choristų taip pat prasidėdavo konkurencija, įvertinimų aptarinėjimai. Pvz., po dirigavimo vaikų choreliui kelioms studentėms buvo parašytas aukščiausias balas, ne

vienas šaukė: "Už ką?!" Ir netgi su jomis nebesisveikino". Beje, teko girdėti studentų nusiskundimų, jog žiuri, vertindama dirigavimą vaikų choreliui, neatsižvelgė į tai, iš kokios jis mokyklos (iš muzikinės ar paprastos). Komisijos nariai teigė, jog į tai buvo atsižvelgta.

Dėl vertinimo objektyvumo taip pat kai kurie studentai abejojo, buvo ir tokių, kurie džiaugėsi, kad vertinimas buvo griežtas, bet teisingas.

Pabaigoje turbūt tikty lietuvių liaudies patarlė: "Kuo gilyn miška, tuo daugiau medžių". Kuo daugiau studentų kalbinau, tuo daugiau šiokių tokių "kabluku" apie šį dirigavimo dalyką išlisdavo. Bet toks jau gyvenimas, ir nieko čia nebepadarysi. O studentai nenusimena. Pagyrę, pakritikavę destytojus, jie vėl pokštavo kartu "Studentų svetainėje", kur po valstybinio dirigavimo egzaminą vyko nuotaikinga vakaronė, privertusi ne tik studentą, bet ir dėstytoją scenoje parodyti savo išmonę.

Na, o ką apie šį egzaminą galvoja kita pusė - vertinimo

komisijos nariai?

Vyr. asist. A. Piragytė: "Komisijoje buvau pirmą kartą ir esu labai patenkinta, kad taip sutartinai dirbome.

Nesusipratimų su studentais šikart neiškilo, nors nepatenkintų pažymiais vienas kitas gal ir atsirado. Bet juk retai būna, kad visiems įtiktum.

Stebint dirigavimo egzaminą vaikų chorams, jautėsi, jog kai kuriems studentams trūksta praktinių įgūdžių. Kur kas geriau pasirodė tie absolventai, kurie nuo pat mokslo metų pradžios atsirinko vaikus, subūrė chorą ir uoliai darbavosi iki pat egzaminą. Tiems, kurie dažniau tik stebėjo mokytojo dirigavimą ar dėl kitų priežasčių, dirguojant sekėsi sunkiau.

Bet apskritai tai visi studentai pasirodė gerai. Ir chorai, rodos, stengėsi. Gal tik nuovargis šioks toks jautėsi, bet nuoširdus dainavimas ir jį lyg prislopino. Žodžiu, tų, kurie kruopščiai dirbo, rezultatai, manau, nenuvylė.

Vyr. asist. A. Žiūraitienė: "Jaunieji dirigantai pasirodė neblogai. Galkiek silpniau sekėsi ketvirtakursiams, bet jų dirigavimo kursas tęsėsi tik 3 metus. Todėl nenuostabu, kad V kursas buvo šiek tiek prašesnis už juos".

A. Musneckio nuotr.

"Pavasaris" - Gruzdžiuose, "Bičiuliai" - Pakruojo rajone

Doc. S. ŽALALIS

Pirmasis birželio sekmdienis minimas kaip Tėvo diena. Gavę kvietimą į Gruzdžių bažnyčioje minimą Tėvo dieną ir vaikučių Pirmosios komunijos šventę ir apsidžiaugėme, ir susirūpinome: giedoti tokių iškilnių metu ir didelis įpareigojimas ir atsakomybė.

Jaudinosi 96 vaikučiai, išpuosti, su žvakutėmis rankose, jaudinosi jų tėveliai ir mes, giedodami jų šventėje.

Vėliau tėveliai laimina savo vaikučius, vaikai bučiuoja jų rankas... Prasminga, graudu.

Pasibaigus šv. Mišioms, giedojome "Gelbėk mane, Viešpatie" ir "Viešpaties Angėla" į amžinybę iškeliausiems tėvams.

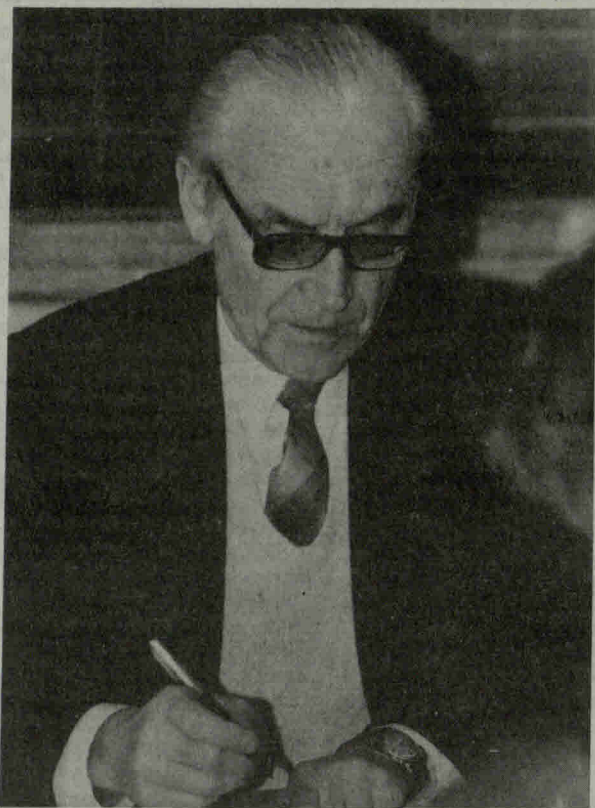
Siltus padėkos žodžius mūsų choristėms tarė Gruzdžių klebonas, poetas Vitas Kaknevičius, kuris jau išvyksta dirbti į Josvainius,

Kėdainių rajone. Jis maloniai pakvietė mūsų chorą su daina ir giesme aplankyti jį naujoje darbo vietoje.

Džiaugiamės savo dalyvavimu papuošę Tėvo dienos ir vaikučių pirmosios komunijos šventę ir prasmingai užbaigę šių mokslo metų koncertinį sezoną.

"Bičiulių" kamerinis choras 1991 metų rugsėjo 29 d. giedojo gedulinėse apeigose Pašvitinio bažnyčioje ir Pelaniškių pilakalnyje perlaidojant Sibire mirusius tremtinius. Šį birželį, Vilties ir gedulo dieną, buvome pakviesti į koplytstulpio tremtinių-kankinių amžino poilsio vietoje pašventinimo apeigas, giedojome Pašvitinio bažnyčioje šv. Mišių metu.

Stengsimės ir ateityje savo daina ir giesme paremti ir paguosti sunkią netekties ar džiaugsmo valandą. Cia mūsų veiklos prasmė.

Č. GRENDA

Birželio 10 d. suėjo 75 metai, kai Raseinių raj., Aukštašlynio kaime, valstiečių šeimoje gimė Vytautas Sirtautas, žinomas lietuvių kalbininkas, vadovėlių autorius, poliglotas, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvių kalbos katedros profesorius.

Pedagoginį darbą pradėjęs 1943 m. Kebiškės pradinės mokyklos mokytoju ir vedėju, vėliau mokytojauja Girkalnyje,

Raseiniuose, Naujojoje Vilnioje, kur dėstė lietuvių, lotynų, prancūzų ir vokiečių kalbas, kitus dalykus.

1945-49 m. studijuodamas Vilniaus universitete lietuvių kalbą ir literatūrą, kartu dirbo MA Lietuvių kalbos ir literatūros institute žodyno redaktoriumi.

Nuo 1949 m. V. Sirtautas mokytojauja Klaipėdos mokytojų seminarijoje (kuri vėliau reorganizuota į pedagoginę mokyklą), kartu dėsto ir mokytojų institute, 1951-1956 m. Klaipėdos mokytojų instituto vyresnysis dėstytojas, kartu

Du profesoriaus Vytauto Sirtauto jubiliejai

ir Lietuvių kalbos ir literatūros katedros vedėjas.

O nuo 1956 m. rudens - taigi šiemet rudenį sučėna 40 metų - persikelia į Šiaulius ir visą laiką dirba Pedagoginiame institute. Čia jam tenka būti pirmuoju Filologijos fakulteto dekanu, vadovauti vienerius metus Lietuvių kalbos katedrai, čia dirbdamas 1969 m. Vilniaus universitete apgina humanitarinių mokslų daktaro disertaciją "Veiksmazodinis tarinys dabartinėje lietuvių kalboje", čia jam suteikiamas docento, o 1988 m. profesoriaus pedagoginis mokslinis vardas.

Per netrumpą pedagoginio darbo laiką V. Sirtautui teko dėstyti gana daug dalykų: kalbotyros įvadą, bendrąją kalbotyrą, retoriką, visas gimtosios kalbos metodikas; lietuvių kalbos fonetiką, morfologiją, stilistiką..., bet svarbiausias dėstomasis ir tiriamasis dalykas - lietuvių kalbos sintaksė. Tad ir paskelbtų darbų sąrašas - iš viso jų yra per 170, iš kurių 22 yra knygos - daugiausia sintaksės tyrinėjimai: "Sakinio dalys" (1976, II leidimas 1981), "Pagrindinių sakinių dalių derinimas (1978), vadovėlis aukštajam mokyklai "Lietuvių kalbos sintaksė" (1988; su bendraautoriumi Č. Grenda). Kiti paskelbti darbai iš bendrosios kalbotyros: "Kalbotyros pradžios" (1981), "Kaip tirti kalbą"

(1981), "Kalbotyros įvadas. Sisteminumas. Raštas ir jų raida". (1995).

Labai reikšmingi vadovėliai bei mokymo priemonės mokyklai: Lietuvių kalbos vadovėlių IV klasei leidimai (su Ignu Jurkoniu), su šeimos nariais - žmona Jūrate ir sūnumi Vytautu leidžiami ir toliau tobulinami lietuvių kalbos vadovėliai V klasei. O mokytojų lituanistų ypač vertinama Sirtautų parengta naujausioji knyga "Teksto paslaptys" (1995); ji įvertinta Švietimo ir mokslo ministerijos ir Atviros Lietuvos fondo premijomis.

Neįmanoma išvardyti visų profesoriaus V. Sirtauto darbų: kiek skaityta paskaitų mokytojams, kiek jiems duota patarimų bei konsultacijų, kiek recenzuota ir redaguota įvairių darbų, programų, mokymo priemonių... Nuo 1991 m. jis Instituto Senato mokslo ir meno plėtotės komisijos pirmininkas, LKD Šiaulių skyriaus leidžiamų "Kalbos aktualijų" redaktorių kolegijos narys, Mokslininkų sąjungos, Pasaulio lietuvių bendrijos narys...

Sveikindami profesorių Vytautą Sirtautą dviejų gražių sukakčių proga, linkime ir toliau sėkmingai darbuotis kalbos mokslo baruose.

Algirdo MUSNECKIO nuotr.

Dvarai Lietuvos kultūros panoramoje

Doc. Vytenis RIMKUS

Vilniuje buvo surengta tarptautinė konferencija "Lietuvos dvarų kultūra", kurioje pranešimus skaitė Lietuvos ir Lenkijos mokslininkai. Buvo paliestas labai platus klausimų ratas - nuo atskirų paminklų nagrinėjimo iki plačių apibendrinimų.

Konferencijai buvo pateikta apie 20 pranešimų (tarp jų ir šio straipsnio autorias).

Dalyviams buvo surengta dviejų dienų ekspedicija maršrutu Vilnius-Vaitkuškis-Siesikiai-Taujėnai-Raguvėlė-Burbiškis-Sėduvos Raudondvaris-Radviliškis-Pakruojis-Renavas-Plungė-Rietavas-Belvederis-Vilnius.

Aplankytos vietovės patvirtino liūdną daugelio buvusių dvarų vaizdą, kai kur, atrodo, net saugoti ir atstatyti nebėra kó (Vaitkuškis). Įspūdinga Siesikų pilis remontuojama, bet darbų ten dar labai daug ir jie, rodos, dabar sustoję. Kelionės dalyvius ir ypač svečius iš Lenkijos gerai nuteikė radviliškiečiai: jų atstatomi akmeniniai Burbiškio dvaro rūmai ir prižiūrimas parkas bei restauruotas jame esančios skulptūros parodo, kad nors ir lėtai, bet su meile ir žinojimu dirbant, galimi gražūs rezultatai. Pagyrimo vertas ir muziejumi paverstas Kleboniškių kaimelis prie Daugų upelio. Tai nuoseklus radviliškiečių kultūros darbuotojų Egidijaus Prascevičiaus ir Dianos

Miškinienės triūsas.

Apskritai didesniems Lietuvos dvarams pasisekė geriau: jų rūmai - architektūros paminklai - buvo naudojami praktinėms reikmėms, retkarčiais paremontuojami ir net restauruojami (Sėduvos Raudondvaris, Renavas, Plungė). Blogiau su smulkesniais mediniais dvareliais - jie beveik visiškai sunyko, beliko tik kai kur medžių guotais apaugusios dvarvietės.

Konferencijoje ir ypač kelionės metu svarstyta apie paminklų kaip paveldo statusą, jo konservavimo ir restauravimo taisykles bei galimybes. Dalis paminklinių pastatų gražinta savininkams, kiti yra priskirti kokioms nors įstaigoms, dar kitų - tiesiog neaiškūs likimas. Dažnam paminklui vien tik restauravimo projektas tampa neįkandamas, o už bandymus paremontuoti, sakysim, stogą savo jėgomis ir išmanymu skiriamos solidžios baudos. Jos dažniausiai nemokamos, o paminklas pasmerkiamas tolesniam irimui. Susidaro paradoksali situacija, kai griežtos paminklo saugos taisyklės atsigrežia prieš paminklus. Matyt, kiekvienu atveju būtinas individualus sprendimas, o pats įstatymas ir jo realizavimas turi būti lankstesnis ir atsižvelgiantis į realias galimybes.

Ši problema aktuali ir mūsų Instituto antriesiems (Zubovų rūmams: ar skubiai patvarkysime šią žiemą pažeistą stogą, stogvamzdžius, kai kuriuos išorės ir vidaus fragmentus, ar lauksime brangaus kapitalinio remonto pagal restauravimo taisykles parengtą projektą? Nežinia kada visa tai bus, kokios yra finansinės galimybės, o belaukiant rūmai gali visai apgrūti.

Birželio 14-ajai atminti

**ANATOLIJ BIRUTJEVIČ
AGURKYTĖ IR KITI**

Prof. Danutė KLUMBYTĖ

Birželio 14-oji vėl priminė Lietuvos gyventojų genocido pradžią, kuri kartu tapo ir nutautinimo pradžia. Todėl norėčiau prisiminti mūsų motinų desperatiškas pastangas išsaugoti vaikų tautinę pasaulėjautą, tradicijas, gimtąją kalbą, visokeriopus bandymus plėtoti jų atsivežtus dvasinio gyvenimo pradus.

Pasitraukę į Vakarų lietuviai turėjo galimybę steigti lietuviškas pradinės mokyklas ir gimnazijas, leido gimtąją kalbą laikraščius, o mūsų mamos tremtyje tokių sąlygų, deja, neturėjo. Asimiliacijos grėsmė buvo didelė, tačiau daugelis motinų darė viską, kad kuo mažiau šaknų įleistume į svetimą dirvą. Nelengva buvo joms nuolatoti brenžti tą takoskyrą tarp svetimo ir savo.

Susiliejiimo pavojų pirmiausiai pajutome per kalbą. Tremtis privertė mus už būsto ribų vartoti rusų kalbą, kuri dar gerai neišmokta veikė ir mūsų lietuvišką šneką.

Neturėjome kuo papildyti ir atsivežtinių žodžių atsargas. O ir tos atsargas atliko vaikų amžių ir jų interesus prieš tremtį. Altajaus krašte buvo paliktos šeimos su mažesniais vaikais, iš kurių tik vienas kitas buvo baigęs pradinę mokyklą. Nemaža dalis vaikų dar nemokėjo net lietuviško rašto.

Esu jau rašiusi apie mamos tautinę "mokyklą", šikart prisiminėsiu dar ir kitas motinų pastangas.

Mūsų motinos suprato, kad lietuvių kalbos vartojimas tik butyje, kokį daugiausia buvo kalbama apie kasdieninę duoną, ne ką mus pralavinus, todėl ieškodavo būdų, kaip pakeisti mūsų pokalbių temas. Stai vienas jų.

Prisimenu iš kažkur parsinešiau A. Dodė apsakymų rusišką vertimą. Perskaičiusi juos, pasakojau mamai turinį lietuviškai (to ji visada reikalavo). Mano klausytojai "užkliuvo", "Paskutinė pamoka (mažojo elzasiečio pasakojimas)". Jame Dodė aprašo laikus, kai, užkariavus vokiečiams Elzasą ir Lotaringiją, buvo liepta to krašto mokyklose mokyti vaikus vokiškai. Mokytojas per paskutinę

prancūzų kalbos pamoką, nujausdamas ilgą okupaciją, stengiasi parodyti vaikams gimtosios kalbos svarbą. Jis sako: "Kol pavergta tauta šneka savąja kalba, tol jinai turi savo rankose kalėjimo raktą". Mama liopia tuos žodžius, išsiverstus lietuviškai, užsirašyti ir įsiminti visiems laikams. O vakare, jos prašomi, mes turime prisiminti jei ne paskutinę lietuvių kalbos pamoką, tai bent kokią nors išlikusią atmintį.

Matydamos, kad vaikai, pramokę rusiškai, noriai skaito rusų klasika, mamos džiaugdavosi, ir liūdėdavo. "Niekotose galvelėse nebeliks lietuviško", - baimindavosi jos. Vėliau patardavo net išsiversti patikusius eilėraščius bei prozas gabalėlius. Su malonumu versdavau Lermonovo eilėraščius apie ažuolo lapelį, klajojantį po svetimą pasaulį; debesėlius, neturinčius tėvynės ir todėl nepatyrusių tremties; poemos "Mcyri" eilutes apie gyvenimą nelaisvėje. Suprantama, kad vertimai buvo labai netobuli, bet jie pareikalavdavo ir abstraktesnės leksikos, priversdavo paieškoti tikslėsių, naujesnių žodžių.

1942 m. pabaigoje Maskvoje pradetas leisti lietuviškas laikraštis "Tarybų Lietuva" ir prie jo - priedas vaikams. Tarp moterų kilo ginčas, ar verta skaityti bolševikinį laikraštį. Mama vis dėlto nutarė prumeruoti jį, pabrėždama, jog reikia išnaudoti visas galimybes, kad vaikai neužmirštų lietuviškai, o bolševikine dvasia neutralizuos motinos. Be to, kartodavo ji, kiek gi žmogus gali būti atsiribojęs nuo pasaulio tame kalnų kalėjime. Juk jau atpratome nuo bažnyčios, giminių, teatro, radijo ir net laikraščių, gyvename, kaip kurmiai tamsoje.

Sio laikraščio prumeravimas davė mums šios tokios naudos. Iš jo jaunesni vaikai išmoko lietuviškai skaityti, be to, laikraščių skaitymas papildė mūsų žodyną. Jau viename iš pirmųjų 1943 metų numerių kažkoks A. Laisvydas straipsnyje "Neužmirškite gimtosios kalbos" priekaištavo lietuviams, kurie šiek pagyvenę tarp rusų kalbėdami tarp savęs vartoja

nelietuviškus pasakymus.

Buvo spausdinama ir daugiau rašinių, pašiepiančių atsiradusį "makaroniškąjį" stilių. Mamai tie rašiniai buvo kaip balzamas. Ji cituodavo juos ne tik mums, vaikams, bet ir savo "opozicionierėms". Mūsų visų kalboje makaronizmai tadavešėte vešėjo. Svetimybū atsirado jau pirmomis dienomis: lietuviška kalba įterpdavome Sibiro realiųjų pavadinimus bei kitų neekvivalentinės leksikos žodžius ("Aš su valokuša vežioju šieną". Tokio burano dar nemačiau. Tiesiog tiomnyj pučia" ir pan.).

Reikėjo išsiugdyti specialią psichologinę nuostatą vengti jų priemaišų savo kalboje. Juk taip magėdavo koki nors rusišką frazeologizmą įterpti...

Viena iš adaptacijos apraiškų buvo lietuviškų pavardžių rusinimas: iš Gumbaragių pasidarydavo Gumbarovičiai, iš Vasiliauskų - Vasilevskiai ir pan. Ne visada tai darė patys tremtiniai. Iškraipydavo mūsų pavardes ir vietiniai gyventojai pagal savo kalbos taisykles.

Kai kada mes patys pasirinkdavome lengvesnį rusams savo vardo pakaitalą, nenorėdami, kad jis įgautų humoristinį atspalvį. Pavyzdžiui, pradėjusi mokytojauti aš vadinausi ne pirmuoju vardu Danute, o antruoju Ona (Ana), nes pirmasis rusų vaikams priminė posakį "da nu tebia" - eik tu sau".

Pradėjus gimti jaunų tremtinių šeimose vaikams, atsirado keblumų su antroponimų irrašymu į dokumentus. Jei santuoka buvo oficialiai įregistruota, užrašydavo trinarį antroponimą, nors tėvavardį dėdavo vyrišką. Neregistruotų santuokų vy-

riškos lyties vaikai vietoj patronimo gaudavo moterišką pavardę su rusiškais "formantais".

Iki šiol neišdilo iš atminties toks įvykis, Mokytojau Smolensko vidurinėje mokykloje. Vieną rytą, sutikęs mane, direktorius sako, kad priėmė naują mokinį, mano kraštietį, bet su blogais pažymiais iš rusų kalbos. Manydamas, kad aš tam mokiniui galėsiu padėti. Man paklausius, kokia gi jo pavardė, direktorius sako:

-Agurkytė.
-Tai gal mergaitė? - nustebau.

-Na, ką jūs...
Išsitraukia dokumentus ir skaito man:
-Anatolij Birutjevič Agurkytė.

Nuėjusi į klasę, ieškau to savo naujokėlio ir bijodama pavadinti berniuką moteriška pavarde, tyliai klausiu lietuviškai, kur dirba jo tėvai, kaip jų pavardės. O jis man šiurkščiai atsauna:

"Ja fašistkogo jazyka ne znaju. Moj otec mariak ruskogo flota"...

Pasidarė liūdna, kad vaikas ne tik nesuvokia savo antroponimo absurdiškumo, bet ir gėdisi prisipažinti esąs lietuvis.

Deja, išvažiuodama iš Altajaus krašto, pažinojau ne vieną lietuvi, kuris, jau juo nebenorėjo būti ir nebemokėjo lietuviškai. Kai po 20 metų aplankiau tuose kraštuose pasilikusius gyventi tremtinius, daugelis jų bijojo gatvėje su manimi prabilti lietuviškai. Pirmiausia tai atsitiko tose šeimose, kur "išjungimas" į naują aplinką, vyko be pastangų išlaikyti savąją kultūrą.

Nauji Leidybos centro išleisti leidiniai

- Virginija Šidlauskienė. MOKYKIMĖS KEPTI. I dalis.
- Povilas Urbietis. PRAKTIŠKOS UŽDUOTYS DARBŲ PAMOKOMS.
- Petras Rakštikas. LETĖ.
- Keštutis Vilkonis. LIETUVOS GĖLŪJŲ VANDENŲ VIENLAŠČIAI IR VERPETES.
- Petras Alekna. AIBĖS, JU GALI A IR S TRUKTŪRA.
- V. Ozolaitė. DORINIS SŪTRIKUSIO INTELEKTO VAIKŲ AUKLĖJIMAS. ANGLŲ KALBOS MOKYMO PRAKTIŠKAS ASPEKTAS.
- Virginija Savickytė. ASMENYBĖ IR MOKYKLINĖ BENDRUOMENĖ.
- Janina Švambarytė. APIBRĖŽTO IR NEAPIBRĖŽTO KIEKIO RAIŠKA.
- Nijolė Levickienė. DIKTANTŲ RINKINYS PRADINUKUI.
- Tomas Stulpinas. UGDYMO REZULTATAI.
- GIMTOJI KALBA IR JOS MOKYMO PROBLEMAS IV KLASĖJE.
- Keštutis Šerpėtis. FILOSOFINIAI PASAULĖŽIUROS PAGRINDAI.
- Ina Kljūnaitė. LĖKŠINĖ SEMANTINĖ GRUPĖ KALBOS SISTEMOJE.
- A. Garšvienė. ŽYMAI BEI VIDUTINIŠKAI SŪTRIKUSIO INTELEKTO VAIKŲ BENDRAVIMO IR KALBOS UGDYMAS.
- Irena Kaffemanienė. SŪTRIKUSIO INTELEKTO VAIKŲ ELGESIO YPATUMAI IR TEISINIS AUKLĖJIMAS.
- DIKTANTŲ RINKINYS PRADINUKUI. Antrasis pataisytas leidimas.
- Giedrė Čepaitienė. KALBOS ETIKETAS IR MOKYKLA.
- Inocentas Stragis. VĖLINIŲ VAKARAI.
- V. Šimkuvienė, R. Tamulaitienė. ANTIKOS KULTŪROS BRUOŽAI.
- Visus šiuos leidinius galite įsigyti Instituto kioskelyje (c.r. I aukšto fojė).

Leidybos centras

Žodis tiems, kurie paklydo, arba žodžiai į sielą tų, kurie paklydo

Ernesta MALAKAUSKAITĖ

*Šioje gyvenimo begalybėje, kur Aš esu,
Visa yra tobula, vientisa ir išbaigta.
Praeitį man neturi jokios galios,
Nes Aš noriu mokytis ir keistis.
Praeitį man buvo reikalinga tam,
Kad ateičiau čia, kur šiandien esu.
Dabar Aš noriu išvalyti
Savo "proto namų" kambarius.
Žinau, kad visiškai nesvarbu, nuo ko pradėti,
Todėl imuosi mažiausiu ir lengviausiu išvalomų kambarių.
Tasyk greičiau pamatysiu rezultatus.
Aš priimu visa tai, kaip nuotyki,
Ir tai mane uždega:
Nes Aš žinau, jog niekada
Nieko panašaus nebepatirsiu.
Aš noriu išsilaisvinti...*

Nepajutau, kaip į mano širdį įsiliejo pavasaris su žydinčiais sodais, su žibuokliu žiedeliais. Pavasarį paukščiai parskrenda ir pradeda naują gyvenimą gimtinėje, aš kaip paukštis, tik neparskrendantis, o pakėlęs sparnus dideliams skrydžiams. Manau, ne vien aš ieškau sau tinkamos vietos gyvenime. Kartu einame, klumpame, keliamės ir vėl bandomė viską iš pradžių. Sunku ar ne? Ne veltui sakoma: gyvenimas - tai mokykla, o mokykla - tai gyvenimas. Mažas mokinukas sprendžia uždavinį: impulsyviai nurašo sąlygą, triūšia, prakaituoja, taiko tūkstančius klaidingų variantų, užuot pagalvojęs ir suradęs vieną teisingą atsakymą. Ir aš, kaip tas mažas, kvailas mokinukas, skubėjau, klydau ir paprasčiausiai nepagalvojau, palikau neišspęstą savo svajonių uždavinį. Dabar esu čia, kur ir Tu, mano Drauge, tiesiog "ne savo vietoje". Mūsų visą gyvenimą sudaro vystymosi etapų seka. Kiekviename jų turime atlikti tam tikrą užduotį, kad galėtume pasiekti kitą etapą. Kūdikystėje mes išmokstame valgyti ir išlikti, įgydami motorinių įgūdžių. Vaikystėje išmokstame pabūti be tėvų, eiti į mokyklą ir bendrauti su bendraamžiais, pasirūpinti savimi. Paauglystėje atsiskiriame nuo tėvų, išmėginame naujus savarankiško gyvenimo kelius, bandydami suvokti, kas esame. Jaunystėje atsakingai ren-

kamės ne tik gyvenimo draugą ar draugę, bet ir profesiją, karjerą. Vadinasi, prisiimame naują atsakomybę. Baigdami vidurinę, puoselėjome slaptą svajonę, kad greit pasieksime visus sau iškelto tikslus, tačiau šiandien tai liko tik svajonė. Pasisukiojusi tarp bendraamžių, dažnai girdžiu: "Norėjau studijuoti mediciną", "Mano talentas slypi ekonomikoje", "Aš tiesiog pametęs galvą dėl policijos"... Tai ką gi mes darome čia? Noru begalės, o kiek galimybių? Ne vienam iš mūsų pakišo koją abiturios arba stojamieji egzaminai. Girdėjau sakant "Jos per prastos žinios". Gal nemokėjau nusirašyti, kaip tai darė kiti... O gal paprasčiausiai tėvų netaurėjo reikiamos sumos pinigų... Tūkstančiai "gal", bet atsakymas vienas - mano svajonė neišsipildė, teko ieškoti kažko kito. Kito...

Tik nedaugelis ryžtasi laukti metų ar porą, kad pamėgintų savo laime dar kartą. O kur lieka kiti? Kur likome Aš ir Tu? Klaidžiojame įstoje į kitą, pagal galimybes prieinamą aukštąją mokyklą (šiuo atveju ŠPI). Kiti drįsta nulipti vienu laipteliu žemyn ir renkasi aukštesniasias mokyklas. Ar jie teisingai daro - tegu sprendžia patys. Juk kiekvienas yra savo likimo kalvis. Daugelis

užgožia slaptą svajonę ir tiesiog studentuoja, o ne studijuoja.

Mokausi aš Spec.pedagogikos fakultete. Neabejoju, kad čia tik 30-40 proc. visų studentų yra savo tikslo siekėjai, tiesiog trokšta dirbti su sutrikusio intelekto vaikais. O likusieji 60-70 proc. klaidžioja, kaip ir aš, blaškosi, šypsosi nerūpestinga šypsena, tarsi patys būtų sutrikusio intelekto, ir nuolankiai visiems linkčioja. O kur mokaisi Tu? "Fizmatuose"?... Studijuoji informatiką... studijuoji rusų kalbą?... "Esi pasislėpęs tarp natų?" Žinau, kad tavęs pilna visur. Anot rašytojo Č. Dikens, "laikas duotas žmogui tam, kad jisai žengtų tolyn, darytųsi vis tobulesnis, laimingesnis, eitų į tikslą". Kaip gi mes išnaudojam savo laiką? Tikriausiai daugelis - tuščiai.

Stodama į aukštąją mokyklą, tikėjau rasti atsakymus į daugelį klausimų, susipažinti su bendraminčiais, susizavėti dėstytojais, rasti sau autoritetu. Būdamą vidurinėje mokykloje, universitete bei institute tiesiog idealizavau. Rodos, čia žmonės ne tik tobuleja, bet ir genijais tampa. Ar taip yra iš tiesų? Prasimokiau 2 metus Institute ir supratau, kad tai toli gražu nėra jokia idilė. Čia, kaip ir vidurinėje, neraviskas tobulai idealu. Kaip sakoma, "Kiekvienas obuolys turi savo kirminą". Visą pedagoginę sistemą drįstu pavadinti pedantiškąja organizacija, kuri linkusi laikytis ritualų. Joje kiekviena veikla iš anksto suplanuojama ir dirbama griežtai laikantis to plano. Didelė reikšmė teikiama kruopštumui, nuoseklumui, užbaigtumui, suderinamumui. Sukuriamos formalios kontrolės ir informacijos sistemos. Čia ne tik smulkiai suplanuojamas darbas bei mokymas, bet pasakoma net tai, kaip žmonės turėtų rengtis, galvoti, kokiomis vertybėmis vadovautis, kaip su kuo bendrauti. Būdinga griežta hierarchija - kiekvienas studentas privalo tiksliai žinoti savo vietą, teises ir pareigas. Daugelis pedagogų iš anksto sudaro smulkmeniškų veiklos planus. Šito reikalauja ir iš kiekvieno studento. Per savo mokymosi metus išklaušiau nemažai paskaitų. Dėstomų dalykų buvo labai daug, net po 10-13 per semestrą. Daugelis iš jų buvo skirti tiesiog bendram išprusimui (ekonomika, politologija, kultūrologija, religijotyra, kultūros istorija,

kalbos kultūra ir kt.). Manau, kokiam fakultete Tu besimokytum, su tomis pačiomis disciplinomis teko susidurti ir Tau. Išmūšus tiesiog nori padaryti visažinius. Šaunu! Tačiau čia jau kiekvieno asmeninis reikalas, kiek jis nori išprusti. Manau, kiekvienas pasiimame sau daug mažiau, negu pakeliame. Visi stengiamės eiti lengviausiu keliu. Daugelis mano, jei yra galimybė nusirašyti, tai kodėl gi ja nepasinaudoti. Sutik, meistriškai nusirašyti yra irgi mokslas. O kartais dėstytojai yra "geri" ir nieko nepastebi arba tiesiog nenori pastebėti. Išklaušiau daug ir specialybės disciplinų. Tai spec.pedagogika, sutrikusio intelekto vaikų psichologija, dailės bei darbų metodikos, skaitymas ir t.t. Studijavau nemažai lietuvių kalbos disciplinų: morfologiją, fonetiką, leksikologiją, rašybą, sintaksę, akcentologiją ir kt. Kam visa tai? Tikriausiai taip pat bendram išprusimui. Turbūt visi privalo žinoti, kaip ir iš ko sudaryti dūriniai, mokėti atskirti žodžio priesagą bei priešdėlį, ir, neduok Dieve, jei išprusęs žmogus nežinos sudėtinio sakinio konstrukcijos arba nemokė vertoti analitinio tarinio. Tikriausiai viso to ir turi išmokyti aukštoji mokykla...

Ar paskaita įdomi ar neįdomi, kiek iš jos išeidami mes pasiimame sau, priklauso nuo daugelio faktorių. Vieną priklauso mokytojai - pedagogas. Sumanus bei aktyvus dėstytojas ir neįdomią paskaitą gali paversti stebuklu. Tačiau baisu, kad daugelis pedagogų jaučiasi esą nepajėgūs ir nekompetentingi daryti ką nors naują, neįprastą. Jų pasyvumas gimdo kasmet vis tą pačią "produkciją". Visi suvokia, kad pedagoginė sistema turi tobulėti, augti, prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos reikalavimų, būti efektyvesnė, tačiau nieko nedaro. Manau, kad daugelis dėl savo apsnūdimo daug laiko praleidžia svarstydami kasdieninės veiklos detales: kaip pasirengti kontroliniam darbui, kokias ir kiek užduočių sugalvoti; net knygas, iš kurių reikia mokytis, nurodo 1970-ųjų metų leidimo. Ar nėra naujesnių leidimų ar paprasčiausiai nėra laiko

Nukelta į 7 p.

Žodis tiems, kurie paklydo, arba žodžiai į sielą tų, kurie paklydo

Atkelta iš 6 p.

pedagogams su jais susipažinti? O gal kur kas paprasčiau pasiūlyti tas knygas bei metodikas, kurias prieš 20 metų studijavomūsų mamos ir tėčiai. Daugelis pamiršta, kad šiandien pedagoginė sistema iš esmės keičiasi. Nenoriu gilintis į smulkmenas ir taip jau daug kritikos mes šiandien girdime iš žmonių lūpų. Visa tai palieku pagalvoti Tau, gal rasi atsakymus.

Nepaneigiu ir to, kad pedagogų asmenybės bruožai turi didelę įtaką, ne tik man, mano kolegoms ir Tau, bet ir jų pačių dėstomoms paskaitoms. Uždarumas, jautrumas, įžeidžiamumas, smulkmeniškumas, itarumas neigiamai veikia visų santykiams. Linksmumas, optimizmas sukuria jaukią atmosferą, išvengiame svetimumo ir oficialumo. Dėstytojo šypsena neretai padrašina mane, sugriauna visus stovinčius barjerus. Negaliu nepaminti tokių dėstytojų, kaip D. Sakavičiūtė, kuri tiesiog "žydi" per paskaitas, doc. V. Vaitkevičiaus, kuris negaili šypsenos ir šmaikščių juokelių visoms fakulteto merginoms, M. Jurgelevičienės, supažindinusios mane su gyvenimo tiesomis, R. Jankausko ir kt. Daugeliui iš jų esu be galo dėkingas. Tai nuostabi žmonės, atvėrę man akis, praturtinę mąstymą ir suteikę vilties, kad visi žmonės (ir sėdintys "ne savo vietoje") gali atrasti daug gero, gražaus, naudingo, o svarbiausia artimo sau, kur jie bebūtų. Reikia tik ieškoti. Supratau, kad paskaitos kokybė priklauso ne tik nuo pedagogo, bet ir nuo studento. Visi kalba, rašo, kad šiuolaikinis jaunimas skuba gyventi. Iš tiesų, gyventi tai skubame! O imti - tai ne! Galbūt esmė ta, kad esame paklydę ir bijodami tapti buities vergais, siekiame bet kokią išsimokslinimo ir diplomo.

Sveikinu tuos, kurie semte semiasi viską, kas susiję su išsvajotąja profesija. Visada

pasaulyje laimėtas, kuris atranda savo vietą gyvenime. Tačiau Institute neretai laimi ir tas, kas spėja įsijausti į dabartinį ritmą, tas, kuris yra stipresnis, aktyvesnis, geresnis, apsukresnis, kūrybiškesnis, mokantis greičiau nei kiti prisitaikyti ir keistis. Dabar, XX a. pabaigoje, šios vertybės tikrai svarbios mums. Ar iš tiesų daugiausia lemia gabumai? Anot E. Ąmičio, "labai dažnai žmogui nesiseka ne dėl to, kad jis ištikrujų neturi gabumų, bet dėl to, kad jis yra įsitikinęs neturįs gabumų". Tūkstančiai žmonių turi gabumų bei galimybių, kuriais pasinaudoję iškiltų aukščiau vidutiniškumo, bet jie negali tinkamai jų panaudoti todėl, kad nepajėgia sutraukti tų pančių, kurie kliudo, juos supančioja ir slopina įvairias ydas. Tad pirmiausia susimąstyk apie save. Gal Tu išaukštini save, o gal nuvertini? Gal Tau tik atrodo, kad Tu jau nebegali, gal tik pavargai ir Tau reikia truputėlio laiko, poilsio ir susidraugavimo su pačiu savimi?...

Yra sunkių ir sudėtingų disciplinų. Tačiau nepamirštu, kad sunkumai turi savo žavesį. Didesnį malonumą jaučiu išsprendus sunkumų kryžiažodį, išanalizavusi sudėtingas filosofines mintis. Žmogus yra tas, kuo jis save padaro. Jei patinka sėdėti pesimizmo liūne, - sėdėk! Jei tingi dirbti ir eini lengviausiu keliu - pirmyn! Tik nepamiršk, kad Tu jau žlugęs. Tau niekada nenusišypsos laimė, ir Tavo svajonės tiesiog bus užmigdytos letargo miegu. Prirašome sąsiuvinus, perskaitome daug knygų, kam visa tai? Juk mes nieko negalime įsidėti į savo žinių skrynelę. Gaila laiko.

Žinau, kad negali savo gyvenimo pakeisti per vieną naktį. Tačiau Tu gali rasti naują hobį ir savo neatrastas talenas bei gebėjimus. Mes galime kurti ateities planus, nes priešakyje dar ilgas gyvenimas: Juk būsimasis pasaulis priklauso nuo to, ką esame išmokę šiame. Kaip pažymi J. Barrymore, "žmogus gyvas tol, kol svajonių nepakeičia apgailėstamumai". Todėl statyk naujus tiltus, puoselėk naujas svajones, būk geros nuotaikos ir galų gale - sieki viso to! Niekada nevēlu

pradėti viską iš naujo. Jei paklydai, ieškok išeiies. Juk akademinė sistema nurodo mums kelrodžius ir gyvenimo gaires.

Nejučia perskaitei, pamatei, atsigreže į save ir pajutai, kad ir Tu dar turi neišsakytų žodžių, kuriuos išsineši užgniauzęs savyje. Paskubėk

išsakyti juos dabar, nes žemėje taip mažai atvirumo ir nuoširdumo. Skubėk gyventi ir imti.

O dabar... Nusišypsok nuostabiai ir nepakartojamai jaunystei, kuri netrukus mums nerūpestingai pamojuos delnais. O tada jau bus per vėlu, tikrai per vėlu...

Institutui - užsienietiškos knygos, studentams - paskaitos originalo kalba

Raša RIBIKAUSKAITĖ

Šiais mokslo metais Amerikos centro siuntimu Filologijos fakultete darbuos lietuvi Nijolė Ragowsky. Viešnia dėstė anglų kalbą bei amerikiečių kultūros kursą II, III ir V kursų studentams. Be to, Institutui p. Nijolė padovanojo fakso aparatą, grafoprojektorių, daug grožinės literatūros knygų bei vadovėlių, išleistų anglų kalba.

Šią vasarą ponija Nijolė grįžta į JAV.

Ilgesniai laikui (kitiems mokslo metams) pasilieka vokiečių p. Ingrida Brudern, atsiūsta Vokietijos vyriausybės, vykdančią programą "Mokytojai - Rytų Europai". Anot ponios Ingrid, ji domėjosi Baltijos šalimis, norėjo dėstyti aukštojo mokykloje. Kai buvo pasiūlytas Siaulių pedagoginis institutas, sutiko. Ar dabar nesigaili? Ne! Viešnios teigimu, jai čia labai patinka, nors iš pradžių ir buvę labai sunku. Mat nepažįstami žmonės, krašto papročiai truputį varžė ją, bijojusi padaryti netakto klaidų. Bet šiandien, kai Lietuvoje praleista daugiau negu pusę metų, viskas pasikeitę: įsigyta daug naujų draugų, "su kuriais gali beveik apie viską plepėti". Vasaros atostogas taip pat žada praleisti Lietuvoje. "Noriu geriau susipažinti su kraštovaizdžiu, įžymiomis vietomis, nes labai patinka Lietuvos gamta. Joje daugiau natūralumo negu Vokietijos gamtovaizdyje. Ypač mane sužavėjo gandrai..."

Lietuvoje p. Ingrid pirmą kartą. Ir apskritai tai pirmas jos vizitas į Rytų Europą. Prieš tai 6 metus dėstė Anglijoje, Australijoje, JAV. Paprašyta palyginti Vokietijos studentus su lietuvičiais, viešnia sakė, kad tai nepalyginami dalykai. Lietuviai turi mažesnę gyvenimo patirtį, gal todėl ir savarankiškumo trūksta ne tik moksle, bet ir gyvenime. Bet šiaip daugelis studentų stropūs, drausmingi, daug kuo domisi. Į akis viešniai krito Lietuvos merginos ir moterys - gražios, aukštos, lieknos. Kaip visur, taip ir čia, dėstytojai teko dirbti ir su labai stropiais studentais, ir su apsilaidėliais. Bet, nepaisant to, visi egzaminus išlaikė. O vokiečių kalbos egzaminą laikė Filologijos fakulteto visų kursų vokiečių k. ir lietuvių k. specialybės studentai, nes būtent jiems p. Ingrid Brudern ir dėstė vokiečių k. fonetiką, gramatiką, leksiką. Studentai mokėsi iš dėstytojos atsivežtos mokomosios medžiagos: žurnalų, žodynų. Beje, daugelyje atsivežtų leidinių buvo nemažai medžiagos apie Lietuvą bei kitas Baltijos šalis.

Taip pat p. Ingrid iniciatyva Užsienio kalbų katedra bei Instituto biblioteka pasipildė vadovėliais, grožinės literatūros knygomis.

Užsienio kalbų katedra dėkinga dėstytojoms už suteiktą materialinę paramą bei geranorišką pagalbą dėstant užsienio kalbas.

VASAROS LAUKO PRAKTIKA - TIK 8 VAL.

Kiekvienais metais Pedagogikos fakulteto I-II kurso studentai atlikdavo vasaros lauko praktiką SPI agrobiologijos stotyje. Ne išimtis ir ši vasara. 225 I ir 202 II kurso studentai ten darbuosis po 8 val. Plačiau apie ją papasakoti paprašėme Gamtos mokymo katedros vedėją doc. K. Vilkonį: "Mokymo planuose "Augalų ekologijos ir vasaros lauko

agrobiologinei praktikai" yra skirtos tik 24 valandos, iš kurių tik 8 val. skiriamos lauko praktikai. Kaip kiekvienais metais, taip ir šiemet studentai savarankiškai (prieš tai išklausę instruktą) rinko herbarus. Taigi, kaip matyti, visiems šiems darbams valandų skiriama ne per daugiausia".

"Pedagogo" inf.

Lauko praktika prisiminus

Baisioji pelkė

S. Gliudys

Liepa - vasaros vidury. Pats gyvybingiausias mėnuo, pilnas paukščių, žiogelių, drugelių, vabaliukų ir kitos gyvybės. Tuo laiku pradinio mokymo pedagogikos specialybės studentams vyksta lauko praktika. Studentai susipažįsta su augalais ir gyvūnais jų pačių namuose.

Studentų būreliai patraukia miškų keliais ir takeliais. Jų jaunatviško klegesio prisipildo Dubysos kloniai, Dengtilčio pušynėliai, Talšos ir Ginkūnų paežerės.

Ne visos praktikos dienos būna saulėtos ir nuotaikingos. Pavyzdžiui, pasitaiko vėsoka diena, saulutė dažnai už debesėlio slepiasi. Nėra saulės šypsnio, nėra ir tos vabzdžių gausybės. Jie taip pat kažkur išsislapsto. Apsiblausę tada būna ir mano studentai. Ir šiaip, ir taip bandau sudominti, išjudinti, bet visos mano pastangos veltui.

... Miško keliukas atvingiuoja šalia pelkės. Tiesa, ji nedidelė, bet viskas joje taip, kaip ir tikroje aukštapelkėje: pakraščiais išsirikiavę baltaliemeniai berželiai, jos viduryje apkerpėjusios pušaitės, tarp jų pūpsio kiminų pagalvės. Ant jų karoliukais pabirusios dar žalios spanguolės. Mėlynuoja vaivorų kereliai, svaiginančiai kvepia gailiai.

Betrūksta tik gyvačių. Buvau girdėjęs iš vietos gyventojų, kad šioje pelkėje, prieš trisdešimt metų pasitaikydavo ir jų, bet dabar nė su žiburium nerasi.

Staiga šauna į galvą klastinga, gal ir ne visai pedagogiška mintis, bet kitos išeities nėra. Ryžtingai pasuku žemyn takeliu, vedančiu į pelkę. Studentai galvas nuleidę risnoja iš paskos. Gerokai įbridus, sustabdu ir imu aiškinti, kad esame aukštapelkės tipo pelkėje, kad joje auga štai tokie ir tokie augalai. Iš gyvūnų galėsime čia pamatyti pelkinį spindį, palinį gelsvį žolinę varlę, gyvavedį driežą, gyvatę marguolę. Gyvatė žmogaus bijo, pati nepuola, tik ginasi, užmintą kerta į blauzdas viršutiniams nudingais dantimis - trumpai pakartojau teorijos kursą. Kelkite kojas atsargiai, apsidairydami į visas puses. Pamatę gyvatę, bandysime sugauti, o sugavę apžiūrėsime iš visų pusių.

Studentai, iki tol abejingai spoksoję, išgirdežodį "gyvatė", kaipmat atkuto, akys išsiplėtė ir baimingai sužiuro į šalis. Žengiam toliau, bet jie jau budrūs, judrūs, pasitempę. Tai viename, tai kitame voros gale pasigirsta išgąstingi

balsai, aiktelėjimai, vienam driežą, kitam varlę pamačius, trečiam užmynus ant šakos toji lyg gyvatė sujudėjo. Visur vaidenosi gyvatės, kankino vienintelis troškimas, kad tik greičiau baigtųsi ta siaubingoji pelkė.

Priėjome pelkės kraštą, priekyje vandens griovys, o per jį permestas plonas rąstgalis. Kviečiu paėjėti dar keliasdešimt žingsnių ten, dešiniau, kur jokio vandens nėra, bet kur jie tau, skuba kuo greičiau iš tos baisios pelkės ištrūkti. Lipa ant siauro liepto, balansuoja, viena kita neišsilaiko ir...

Pagaliau esame "saugioje" vietoje ir gyvatės mūsų "nebeužpuls". Visi su palengvėjimu atsikvepia. Snaudulį lyg kas ranka būtų nuėmęs. Grįžtant į Šiaulius visą kelią netrūksta įspūdžių, juoko ir kalbų. Juokėsi vienas iš kito, patys iš savęs, iš tos perdėtos baimės.

Kitas "Pedagogo" numeris bus skirtas stojantiejiems į mūsų institutą, o mes, gerbiami skaitytojai, su jumis vėl susitikime rugsėjo mėnesį. Geros vasaros!

"Pedagogo" redakcija

Informacija

Šiuos dingusius studentų dokumentus laikyti negaliojančiais:

Sonatos Norkutės, Fizikos ir matematikos fakulteto studentės, stud. pažymėjimo Nr. 91066;

Rykantės Šimkūnaitės, Pedagogikos fakulteto IV kurso 5 gr. studentės, stud. pažymėjimo Nr. 92263.

Nuoširdžiai užjaučiame dr. Jeleną Akimovą dėl mylimos mamos mirties.

Rusų kalbos katedros
bendradarbiai,
Filologijos fakulteto dekanatas

GREITAI, GERAI, PICIAI kopijuojame. Talkomos nuolaidos. Šiauliai, P. Višinskio g. 26, I a.

PEDAGOGAS

REDAKTORIUS
Z. RIPINSKIS

Redakcijos adresas: P. Višinskio 25, Šiauliai.
Tel.: 438885, faks. 435459

Spausdino "Titnago" spaustuvė, Vasario
16-osios g. 54, Šiauliai. Tiražas 150 egz. Užsak.
Nr. 1800
SL 575.